

Bilim Akademisi'nin 'Yarın için Bugünden' İsimli Yeni Müfredat Çalışmasına İlişkin Duyurusu

Bilim Akademisi Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanan yeni eğitim müfredatı üzerine ayrıntılı bir çalışma hazırlamaktadır. Bu duyuru ile müfredatın genel özelliklerine dikkat çekmek istiyoruz.

Müfredat, bütün okullarda bütün ders programlarına yayılmış ve birçok bakımdan yetersiz, hatalı ve yanlış bir çerçeveye oturmaktadır. Bu çerçeveye göre:

Okulların ve derslerin tümünde konuyla doğrudan ilgisi olsun olmasın dostluk, sevgi gibi, "değerler" temel alınmaktadır. Bilimsel okuryazarlık, eleştirel okuryazarlık, bilimsel sorgulama, eleştirel ve yaratıcı düşünme gibi "beceriler" kazandırılması da amaçlanmaktadır. Buna karşılık sadece fen dallarında değil dünya bilgisi ile ilgili bütün alanlarda bir eğitim programının aslen öne çıkarması gereken merak, akıl, kanıt arama, sorgulama gibi akılla ve pratik hayatla ilgili değerlerden sözedilmemektedir. Bu aklî değerler ahlakî değerlerin uygulamada gerçekleşmesi, bireysel, toplumsal, siyasi hayat için, iyi yaşayabilme ve üretken bir toplum olabilmek için de temel olan değerlerdir. Aklî değerler temel değerler arasında sayılmadığı gibi müfredat taslağının bütününde hakim olan yaklaşımda da dışlanmıştır. Ahlakî, dinî ve millî değerlerin ayrı bir yeri vardır fakat bunlar dünyayı anlamaya yarayan evrensel aklî değerlerle karıştırılmamalıdır. Dünyayı anlamak için esas olan merak etmek, tecrübelerden öğrenmek ve mantık kullanmaktır. Farklı algılar ve ifadeler arasında bir seçim yapabilmek üzere görüşlere, metinlere, söyleyenlerin kimliğine veya unvanına bakılarak değil kanıtlar incelenerek doğruluk veya yanlışlığa karar verilir.

Müfredat incelendiğinde şu özelliklerin çok yaygın ve hakim olduğu çarpıcı biçimde ortaya çıkmaktadır:

1. Konular listeler halinde sıralanmakta, hangilerinin temel, hangilerinin ikincil öneme sahip olduğu açıklanmamaktadır.
2. Filanca bilim insanının, alimin “görüşü” öne çıkarılmaktadır. Esas olan bir fikrin kimin görüşü olduğu değil dünya ile ilgili ne söylendiği ve bu sonuca nasıl ulaşıldığıdır.
3. Kişilere ve metinlere atıf, dünyanın kendisiyle ilgili kanıtların önüne çıkabilmektedir. Doğa bilimleri kadar toplum bilimleri ve tarih için de aklî yaklaşım, gözlem ve deneyime dayanan kanıt aramak esastır. Oysa bu müfredatın hakim söylemi naklî bir yaklaşımdır. Tanımlardan başlayarak vaz edici bir üslup tercih edilmektedir. Oysa temel kavramlar tanımla oluşmazlar, dünyayı gözlemleyerek elde edilen bilgilere dayanırlar. *Terimler* bu bilgileri ifade edebilmek için *tanımlanır*.
4. Matematik ve felsefe gibi soyut alanlarda da *temel tanımlar* konurken a) birbirleriyle tutarlılık b) çıkarımlara olanak ve temel sağlamak, c) çoğu zaman da dünya bilgisi için bir ifade ve çıkarım dili sağlamak gözetilir. Burada da *muhakeme* esastır. Bu müfredattaki yığılma yapı ve söylem muhakemeyi arka plana atmaktadır.
5. Doğa yasaları ve dünya ile ilgili birçok bilgi çocuklara ve gençlere basit, somut ama doğru olarak anlatılabilir. Müfredatta öne çıkan üslup ve dil iki üç katmanlı soyut cümlelerden oluşmakta, böylece konuşulan konudan uzaklaşmakta, anlatılanın keyfi tanımlara tâbi ve hatta anlaşılabilir olduğu izlenimi doğmaktadır.
6. Bilim konuları öğretilirken tarihe ölçeksiz bir ağırlık verilmektedir. Tarihi boyut öğrenilen bilginin nasıl kanıtlandığı çerçevesinde kalmalıdır. Rönesanstan önce deney ve gözlemlerin yapılması sistematik değildi. İslam uygarlığında 14. yüzyıl öncesinde, akıllıca gözlemlerle ya da alet tasarımı ve uygulamalarıyla önemli buluşlar yapan büyük alimler çıkmıştır. Ancak İbn-i Sina'nın eylemsizlik konusundaki görüşlerini Newton ile birlikte anlatmak yanıltıcıdır.
7. Tarihi bağlamda sistematik deney ve gözlemlerle elde edilen bilgi ile eski çağlardaki dahiyane sezgi ve buluşlar arasındaki bu karıştırma, kültürlerarası bağlamda da yapılmıştır. Türk-İslam uygarlığının büyük alimleri ele alınırken onların yaşadığı zaman itibarıyla söylediklerini bilimsel olarak deney ve gözlemlerle kanıtlamamış oldukları gözardı edilmiştir. Akıl batıya özgü değildir, bütün toplumların çocuklarına aynı şekilde bahşedilmiştir. Batı karşısındaki kültürel kompleks ile 600 yıl öncesinde kalan bir geleneği modern bilimle bir tutarak sunmak yerine bütün insanlığın ortak değeri olan akıl, muhakeme ve yaratıcılığı teşvik etmek gerekir.

Sonuçta müfredattan başlayarak yazılan ders kitaplarına ve eğitim sistemine yansıyan neredeyse gerçek dünyadan kopuk sanal bir kültür söz konusudur. Sözde herkesin eleştirdiği ezbercilik bizatihi eğitim tasarımıyla beslenmektedir. Kuşkusuz bu durum son taslak müfredatla birden ortaya çıkmamıştır; yıllar içinde artan bir bozulmanın sonucudur. Öğretmen okullarındaki ve eğitim fakültelerindeki eğitim de genel eğitimle birlikte bu müfredatlar çerçevesinde şekillenmiştir. Kendi aklını kullanan, kendini yetiştiren çok sayıda öğretmenin çok değerli

çabalarına karşın, eğitim politikasını belirleyen MEB ekiplerinin sergiledikleri bu çerçeve baskın hale gelmiştir. Sistemin en temel kazanımı olması gereken muhakeme yetkinliği yetiştirilen öğrencilerde gözlenmemektedir. PISA sonuçlarının, hele Türkçe okuduğunu anlama becerisinde, ortaya çıkardığı zayıflık bunu göstermektedir. Müfredatımızın ve eğitimimizin kalitesini artırmak için çalışarak, kanıt göstererek, sahici bir tartışma yapılmalı, bir ay içinde gelecek görüşlerle acele bir adım daha atılmamalıdır.

Müfredat tartışması sırasında öne çıkan evrim konusuna gelince, evrim bilimsel anlamda çok sayıda kanıtla doğrulanmış bir kuramdır. Ülkemizde antibiyotiklerin reçeteyele satılmasına yol açan antibiyotik direnci evrimin doğrudan ve basit bir kanıtıdır. Bu konuda araştırma yapmak, ilaç geliştirmek evrim kuramını anlamadan ve kullanmadan mümkün değildir. Bu alanda bilim insanı ve tıpta çığır açabilecek insan gücünü yetiştirmenin ilk adımı, lise eğitimi sırasında evrim kuramını anlamış bireylerin varlığından geçmektedir.

Müfredat açısından bakıldığında evrim biyolojideki herhangi bir konu değildir. Bugün biyoloji derslerinde anlatılan her bir konuyu bilimsel olarak kanıtlamak için evrim kuramını bir şekilde kullanmak gerekmiştir. Bu konuyu müfredattan çıkarmak fizik eğitimini Newton yasalarını anlatmadan aktarmaya ya da bir binayı kolonları olmadan inşa etmeye benzer. Müfredattan çıkarmak bir yana, biyoloji derslerinde anlatılan temel konuların ezberci değil, bütünleşik bir mantık çerçevesinden kavranabilmesi için, bir önceki müfredatta olduğu gibi 12. sınıfta, okunamayacağı muhtemel son konu olarak değil, ilk başlarda ele alınması şarttır. Evrim kuramını veya bilimsel yöntemlerle kanıtlanmış herhangi bir temel kuramı bilim dışı yanlış yorumlar sebebiyle eğitim sisteminden dışlayan bir toplum o bilginin kullanılması ile elde edilecek değerlerden de mahrum kalacaktır. Oysa bilimsel yöntemin kurucusu Galileo'ya atfedilen söz ile "Dünya yine de dönüyor."

Müfredatta Cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk'e verilen yer de tartışma konusu olmuştur. Bütün müfredatta olduğu gibi Cumhuriyet tarihi ve Kurtuluş Savaşı'nın anlatımında da kanıtlara ve tarihi gerçeklere bağlı kalmak gerekir. Bu tarihin abartısız ve kanıtlar çerçevesinde anlatımı elbette Atatürk'ün olağanüstü önderliğini ve diğer kurucu kişilerin önemli katkılarını ortaya koyar. Eğitimin temel taşı olması gereken akıl ve bilim aynı zamanda Atatürk'ün de manevi mirasıdır.